

EFEE

THE EUROPEAN FEDERATION OF
EDUCATION EMPLOYERS

EUROPEAN TRADE UNION COMMITTEE FOR
EDUCATION – COMITE SYNDICAL
EUROPEEN DE L'EDUCATION

ETUCE/EFEE ühisdeklaratsioon

Õpetajaameti atraktiivsuse tõstmise tegevusraamistiku väljatöötamine

Selle deklaratsiooni eesmärk on luua alus dialoogi jätkumiseks Euroopa haridusvaldkonna sotsiaalpartnerite, EFEE (European Federation of Education Employers) ja ETUCE (European Trade Union Committee on Education) vahel ning kujundada valdkonnaülene lähenemine õpetajaameti ühiskondliku atraktiivsuse tõstmise tegevusraamistiku väljatöötamiseks, pöörates seejuures tähelepanu selleks vajalikele ühistele määratlustele, väljakutsetele, põhimõtetele ja võimalikele tegevustele.

See lähenemine tuleneb kaheksa aasta pikkusest valdkonnasisesest dialoogist, mille abil on haridusvaldkonna sotsiaalpartnerid mõistnud ühiskondliku dialoogi, suutlikkuse suurendamise, usalduse ja koostöö, kaasatuse ning kommunikatsiooni¹ olulisust uutele ja kerkivatele haridusalaste väljakutsetele reageerimisel üle kogu Euroopa. EFEE ja ETUCE jõudsid juba 2017. aastal järeldusele, et ühise suutlikkuse suurendamise protsessi üks eesmärke on „tugevam ja tõhusam ühiskondlik dialoog kõigis haridusastmetes töötavate inimeste ning, lõppeesmärgina, ka kõigi õpilaste ja nende perede nimel“². EFEE ja ETUCE on teinud eriti tihedat koostööd aastatel 2013-2018 kolmes Euroopa Haridusala Sotsiaaldialoogi Komitee (ESSDE) suutlikkuse suurendamise projektis³, mis on ühise laua taha toonud Euroopa tasandi ja

¹ ETUCE/EFEE ühisavaldus Euroopa Haridusala Sotsiaaldialoogi (2016) potentsiaali ja ETUCE/EFEE lõppraporti „ESSDE suutlikkuse suurendamise projekt II – Euroopa haridussektori sotsiaalpartnerid kasutamas oma dialoogi täit potentsiaali teadmiste ülekande ja väljaõppe kaudu“ osas.

² ETUCE/EFEE ühisavaldus Euroopa Haridusala Sotsiaaldialoogi (2016) potentsiaali osas.

³ „Euroopa haridusala sotsiaalpartnerid püüdes jätkusuutliku mõju suunal Euroopa hariduspoliitikale eduka teadmispõhise ühiskondliku dialoogi kaudu. ESSDE suutlikkuse suurendamise projekt III“ (VS/2017/XXXX), „ESSDE suutlikkuse suurendamise projekt II – Euroopa haridussektori sotsiaalpartnerid kasutamas oma dialoogi täit potentsiaali teadmiste ülekande ja väljaõppe kaudu“ (VS/2015/0032), „Euroopa haridusala sotsiaaldialoogi potentsiaali edendamine uute väljakutsete lahendamise ning olemasolevate kogemuste ja teadmiste uurimise kaudu“ (VS/2013/XXX). Seda tööd toetab Euroopa Komisjon ühiskondliku dialoogi ja tööstussuhete eelarvete kaudu.

riiklike sotsiaalpartnereid kahekümnest EL-i riigist ja kahest EL-i kandidaatriigist⁴, ning kolme lõppkonverentsi raames Brüsselis (Belgia), Amsterdavis (Madalmaad) ja Sofias (Bulgaaria).

Praeguste ja tulevaste haridus- ja koolituslaste väljakutsete, sealhulgas paljude Euroopa Liidu riikide poolt kogetava õpetajate puuduse valguses, soovivad nii Euroopa, riikliku, regionaalse kui kohaliku tasandi haridusvaldkonna sotsiaalpartnerid käesoelva deklaratsiooniga kinnitada oma pühendumust suutlikkuse suurendamisele, et tagada senisest tõhusam ühiskondlik dialoog, panustada sisuliselt hariduspoliitika kujunemisse ning edendada õpetajaameti rolli osana kvaliteetsest ja kaasavast haridussüsteemist üle Euroopa.

Kontekst ja väljakutsed

Õpetaja rolli olulisuse tõstmist käsitleva kõiki EL-i liikmesriike hõlmava ühiskondliku dialoogi taaskäivitamise protsessi alustas Euroopa Komisjoni president Jean-Claude Juncker, kes teatas juba 2015. aasta märtsis „ühiskondliku dialoogi uuest algusest“. Euroopa institutsioonid ja valdkonnaülesed sotsiaalpartnerid allkirjastasid 2016. aastal ühisavalduse, milles rõhutati üleeuroopalise ühiskondliku dialoogi olulisust EL-i tööhõives ja sotsiaalpoliitika kujundamises. 2017-2018 ühisprogrammi „*ESSDE suutlikkuse suurendamise projekt III – Euroopa haridussektori sotsiaalpartnerid kasutamas oma dialoogi täit potentsiaali teadmiste ülekande ja väljaõppe kaudu*“ vältel on Euroopa juhid toetanud Euroopa sotsiaalõiguste sammast, andes sellega uut hoogu ühiskondlikule arutelule kui võtmetegevusele kasvu tagamisel. Hariduse olulisust paljude samba põhieesmärkide saavutamisel rõhutab Euroopa Komisjoni ja Nõukogu arutelu [hariduse tuleviku üle](#) 17. novembril 2017 toimunud Götensburgi kohtumisel, mille eesmärk oli kujundada Euroopast liider 2030. aasta jätkusuutliku arengu agenda ja ÜRO jätkusuutliku arengu eesmärkide elluviimisel. Selles plaanis näevad valitsused haridusel võtmerolli „majandusliku kindluse, sotsiaalse sidususe, aktiivse kodanluse ja identiteedi kujundamisel“.

Haridus on võtmeinstitutsioon nii õigluse kui majandusõitsengu tagamiseks. 2015. aasta märtsis Euroopa Liidu haridusministrite poolt vastu võetud [Pariisi deklaratsioon](#)⁵ rõhutab milline võtmeroll on haridusel isiklikus arengus ja sotsiaalses kaasatuses, aidates muuhulgas tagada hõivatuse, võidelda ebaõigluse vastu, võimestada õpetajaid ning arendades laste ja noorte kriitilist mõtlemis- ja kaalutusvõimet interneti ja sotsiaalmeedia kontekstis. Kui haridus on prioriteet, siis õitsevad nii ühiskond kui majandus. Seistes silmitsi üha kasvavate ühiskondlike nõudmistega ja Euroopa kasvueesmärkidega, on Euroopa haridusvalla sotsiaalpartnerid, kui Euroopa Liidu toimimise alusleppe TFEU artiklites 154-155 välja toodud kahe haridustöö haru esindajad, kinnitanud, et haridusvaldkond on silmitsi mitmete väljakutsetega kvaliteetsete, õiglaste ja kaasavate haridussüsteemide sobitamisel tuleviku vajaduste ja jätkusuutliku arengu kriteeriumitega. Nende hulka kuuluvad: demograafilised muutused, tehnoloogilised muutused, ühiskondlikud muutused ja poliitilised muutused (nimelt, mitmetasandilised valitsussüsteemid, nt

⁴ Horvaatia, Leedu, Sloveenia, Slovakkia, Rumeenia, Montenegro, Eesti, Serbia, Küpros, Ungari, Läti, Poola, Hispaania, Bulgaaria, Taani, Soome, Iirimaa, Itaalia, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Portugal.

⁵ Euroopa Liidu haridusministrite mitteametlik kohtumine, „Kodanluse, vabaduse, tolerantsuse ja mittediskrimineerimise ühiste väärtustena edendamise deklaratsioon“, 17. märts 2015, Pariis.

Euroopa Semester, Euroopa 2020 strateegia ning 2020 haridus- ja koolitusala strateegiline raamistik, Euroopa hariduspiirkond 2025).

Vaatamata õpetajaameti potentsiaalile panustada sotsiaalsesse õiglusesse üle Euroopa, selgus sotsiaalpartnerite Sofias peetud konverentsil (juunis 2018), et kogu Euroopas esineb sarnaseid väljakutseid õpetajate puuduse, õpetajaameti atraktiivsuse, värbamise ja tööl hoidmise osas. Kvaliteetne õpe tugeva väljaõppe ja toega õpetajate poolt on kvaliteetse hariduse kese. Nendele väljakutsetele lisandub ka vajadus mõtestada ümber õppe- ja õppimiskeskond ülalkirjeldatud kiirete ühiskondlike muutuste valguses.

Eesmärgid ja prioriteedid

EFEE ja ETUCE leiavad, et on äärmiselt oluline jätkata ühiseid pingutusi universaalsete lahenduste leidmiseks õpetajaameti atraktiivsemaks muutmisel ühiskonnas, kuna sel on keskne roll haridusasutuste kvaliteedi tagamisel ning võimaldab tõsta haridusasutuste kaasavust, õppimiskeskust ja jätkusuutlikkust.

Selle deklaratsiooniga, mis on mõeldud eelplaanina õpetajaameti atraktiivsuse suurendamise tegevusraamistiku väljatöötamise alustamiseks, plaanivad EFEE ja ETUCE täiendada ESSDE 2018-2019 tööprogrammis antud lubadusi õpetajapuuduse ühiseks ületamiseks. Lisaks soovime laiendada ühistegevuse prioriteetidena mäartletatud probleemide ringi üleeuroopaliste ja riiklike sotsiaalpartnerite ümarlaudade käigus ja lõppkonverentsil Sofias (juunis 2018). Prioriteetide hulka kuuluvad meeldiva töökeskkonna soodustamine ning tööohutuse ja –tervise, osaluse ja õigluse edendamine hariduses, õpetajate, koolitajate, koolijuhtide ja tugipersonali toetamine.

Need teemad ei ole „uued“ meie töös Euroopa haridusvaldkonna sotsiaalpartneritena. Vastupidi, need on moodustanud meie ühistöö selgroo juba ESSDE alguspäevadest (ühendus loodi 2010). Selle asemel, et keskenduda nendele probleemidele „eraldiseisvate“ teemadena, püüame nüüd rakendada holistlikumat lähenemist ja kasutada neid alusena meie ühises suutlikkuse tõstmise töös, et panustada tõhusalt ühiskondlikku dialoogi kõigil tasanditel ja muuta õpetajaamet ühiskonnas atraktiivsemaks.

Käesoleva deklaratsiooniga kinnitame oma pühendumust liikuda järgmise sammu juurde ja süveneda täiendavalt elementidesse, mis aitavad kerkinud küsimustele vastata ja luua aluspinda ühise tegevusraamistiku arendamiseks.

Need elemendid hõlmavad vahetult õpetajaametiga seotud probleeme.

1. Professionaalsusel, asjakohasel ametialasel autonoomial, isiklikel püüdlustel ja meeskonnatööl põhineva õpetajatöö ning püsiva kvaliteediga värbamis- ja töötingimuste, karjääriväljavaadete ja premeerimissüsteemi, sealhulgas õiglase palga soodustamine nimetatud liikmesriikide tööturu ja majandustingimuste kontekstis, et stimuleerida karjäärivalikute mitmekesisust;
2. Õpetajate, koolitajate, koolijuhtide ja teiste haridustöötajate toetamine peamiselt kvaliteetsesse ja tõhusasse algväljaõppesse investeerimise ning järjepideva ametialase arendamise kaudu.

Laiemad küsimused, millel on vahetu mõju õpetajate, koolitajate ja koolijuhtide (muutuva) rollile ja neile esitatavatele nõudmistele meie haridussüsteemides on järgnevad:

3. kaasatuse, osaluse ja võrdsete võimaluste, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse soodustamine haridusvallas, keskendudes kasvavale vajadusele arendada demokraatlikku ja kaasavat koolikultuuri ning arvestada kõigi õppurite vajadustega;
4. kaasava, õpilasekeskse, jätkusuutliku ja meeldiva töökeskkonna soodustamine, sealhulgas töötervise ja –ohutuse ning töö ja eraelu tasakaalu edendamine;
5. digitaalse kirjaoskuse edendamine ja IKT mõju hindamine haridusvallas;
6. kvaliteetsesse haridusse ja koolitustegevusse ning haridusinfrastruktuuri investeerimise soodustamine.

Lisaks, nagu on rõhutatud ka ESSDE suutlikkuse suurendamise projekti III lõppraportis, mõistavad EFEE ja ETUCE lisandväärtust, mida Euroopa riikide värbamis- ja töөлhoidmispraktikate täiendav hindamine võib tuua õpetajaameti atraktiivsuse tõstmisele ja tekkinud õpetajate puudusele.

Sotsiaalpartnerite rollid ja lubadused

Arvestades ülaltoodud kriitiliste elementidega, lubavad Euroopa haridusvalla sotsiaalpartnerid ja nende liikmed jätkuvalt pühenduda suutlikkuse suurendamisele nii Euroopa kui riiklikul tasandil eesmärgiga saavutada tugevam valdkonnasisene dialoog ja suurendada õpetajaameti atraktiivsust järgnevate meetmetega:

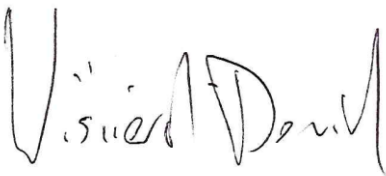
- uurides võimalusi õpetajaameti atraktiivsuse suurendamise tegevusraamistiku ühiseks arendamiseks;
- tõstes ühiskonna teadlikkust õpetajaameti olulisusest ja väärtusest kaasavates, õpilasekesksetes ja jätkusuutlikes kvaliteetsetes haridusasutustes ning selle rollist tuleviku ühiskondades;
- jätkates suutlikkuse suurendamisel tekkivate tõkete ja puudujääkide tuvastamist ja lahendamist, et kindlustada tõhus ühiskondlik dialoog nii üleeuroopalisel kui siseriiklikul tasandil;
- ühistegevuste arendamise jätkamine, et tõsta sotsiaalpartnerite suutlikkust ja võimaldada neil tõhusalt osaleda hariduspoliitika kujundamisel ja haridusotsuste langetamisel kõigil tasanditel;
- vahetada liikmetega häid praktikaid ja asjakohast teavet.

Kokkuvõte

EFEE ja ETUCE, Euroopa haridusvalla sotsiaalpartnerid, on pühendunud selle deklaratsiooni aktiivsele levitamisele Euroopa tasandil ning, oma liikmesorganisatsioonide kaudu, ka riiklikul, regionaalsel ja kohalikul tasandil.

See deklaratsioon koostati Euroopa Haridusala Sotsiaaldialogi Komitee (ESSDE) plenaaristungil 19. novembril 2018.

Brüssel, 19. november 2018.

Daniel Wisniewski
Peasekretär
EFEE

Susan Flocken
Euroopa direktor
ETUCE